

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ ПРАКТИК МОЛОДІ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Сіленко Алла Олексіївна

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки
Одеського національного економічного університету
ORCID ID: 0000-0001-9420-0019
Researcher ID: GRJ-9250-2022

Кедик Юлія Олександрівна

здобувачка вищої освіти
Одеського національного економічного університету

У статті розглядаються психологічні особливості комунікативних практик молоді в соціальних мережах. Метою статті є теоретичний аналіз психологічних особливостей комунікативних практик молоді в соціальних мережах.

Показано, що останніми роками одним із провідних інтернет-трендів стало те, що соціальні мережі є не лише способом для спілкування та розваги, а й джерелом новин та інформації. Ця ситуація характерна не лише для зарубіжних країн, де 53 % громадян вважають соціальні мережі основним джерелом новин та інформації, а й для України, де 76,6 % користувачів отримують новини із соціальних мереж.

Проаналізовано психологічні та соціальні особливості комунікативних практик молоді в соціальних мережах. Психологічні особливості полягають у тому, що вони надають молоді можливість вільно проявляти свої емоції, почуття, думки й погляди. Соціальні особливості полягають у тому, що соціальні мережі приходять на зміну традиційним агентам соціалізації: сім'ї, школі, друзям – і починають відігравати вагомий роль у соціалізації молоді, формуючи її ціннісні орієнтації. Молодь соціалізується в суспільстві під впливом соціальних мереж, однак і в соціальних мережах молоді люди також проходять через процес соціалізації, засвоюючи норми та правила віртуального простору, створені раніше не баченими технічними можливостями. Завдяки їм молоді люди задовольняють свої потреби у спілкуванні та моральній підтримці.

Зроблено висновок про те, що соціальні мережі створювалися для того, щоб люди отримали додаткову, технічно вдосконалену можливість спілкуватися. У соціальних мережах молоді люди із задоволенням навчаються, працюють, відпочивають, творять. Нові способи взаємодії у віртуальному просторі особливо подобаються молоді, найбільш сприйнятливій до соціокультурних інновацій, що впливають на формування особистості молодої людини.

Ключові слова: *молодь, психологічні особливості комунікативних практик молоді, інтернет, соціальні мережі, віртуальний інформаційний простір, інформація.*

Silenko A., Kedyk Yu. PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF COMMUNICATION PRACTICES OF YOUTH IN SOCIAL ENVIRONMENTS

The article examines the psychological features of youth communicative practices in social networks. The aim of the article is a theoretical analysis of the psychological features of youth communicative practices in social networks.

It is shown that in recent years one of the leading Internet trends has become that social networks are not only a way to communicate and entertain, but also a source of news and information. This situation is characteristic not only of foreign countries, where 53% of citizens consider social networks to be the main source of news and information, but also of Ukraine, where 76.6% of users receive news from social networks.

The psychological and social features of youth communicative practices in social networks are analyzed. Psychological features consist in the fact that they provide young people with the opportunity to freely express their emotions, feelings, thoughts and views. Social features consist in the fact that social networks replace traditional agents of socialization: family, school, friends and begin to play a significant role in the socialization of young people, forming their value orientations. Young people socialize in society under the influence of social networks, however, in social networks young people also go through the process of socialization, learning the norms and rules of virtual space, created by previously unseen technical capabilities. Thanks to them, young people satisfy their needs for communication and moral support.

It is concluded that social networks were created so that people would receive an additional, technically improved opportunity to communicate. In social networks, young people study, work, relax, and create with pleasure. New ways of interacting in virtual space are especially liked by young people, who are most susceptible to socio-cultural innovations that affect the formation of a young person's personality.

Key words: *youth, psychological characteristics of youth communicative practices, Internet, social networks, virtual information space, information.*

Вступ. Актуальність статті зумовлена тим, що стрімкий науково-технічний прогрес, революційні зміни у сфері інформаційно-комунікаційних технологій справили небачений раніше вплив на соціально-політичні, економічні та культурні процеси життя: поліпшується стан здоров'я людей, отже, підвищується середня тривалість життя, зростає рівень освіти, розвиваються різні засоби культури та багато іншого. Під впливом нового інформаційного простору зазнала змін і система соціальної взаємодії людей. Якщо зовсім недавно основними агентами соціалізації вважалися сім'я та телебачення, то тепер з'явилися нові, потужні суб'єкти впливу на особистість – кіберпростір та інтернет. Соціальні мережі, без перебільшення, сьогодні формують уявлення, ціннісні установки та стереотипи особистості, насамперед свого головного користувача – молоді. Тому надзвичайно актуальним є дослідження того, як саме потік інформації, що доставляється соціальними мережами, впливає на формування сучасної молоді.

Мета статті – теоретичний аналіз психологічних особливостей комунікативних практик молоді в соціальних мережах. Для досягнення цієї мети були поставлені такі дослідницькі **завдання**: проаналізувати ступень розробленості проблеми; визначити психологічні особливості комунікативних практик молоді в соціальних мережах.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено загальнотеоретичні методи (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), за допомогою яких аналізувалися психологічні особливості комунікативних практик молоді в соціальних мережах.

Результати. Останнім часом вітчизняні вчені приділяють досить багато уваги з'ясовуванню, яку роль соціальні мережі відіграють у житті молоді. Так, психологічні засади кіберадикцій у підлітковому та юнацькому віці дослідила Ю. Асеева. Вплив соціальних мереж на психологічний стан та самооцінку української молоді вивчали О. Гречановська, О. Мегем, Л. Потапук. Поведінкові патерни користувачів соціальних мереж як умову їх психологічного благополуччя досліджувала А. Гудімова. Комунікативні інтернет-практики залежної від соціальних мереж молоді розглядала Н. Малєєва. Л. Король і С. Максимець аналізували психологічні чинники впливу ЗМІ на формування особистості сучасної молоді. Л. Покотило, В. Виноградова обґрунтовували фактори формування культу успіху в молоді в епоху інформації.

Термін «соціальна мережа» у світовий науковий і практичний обіг у 1954 р. запровадив англійський соціолог, представник Манчестерської школи Джеймс Барнс. У своїй роботі «Людські відносини» він досліджував спільність людей, які мають однакові інтереси та переваги, або ж їхнє спілкування між собою, зумовлене іншими причинами [1]. Соціальна мережа замислювалася як комунікативно-інформаційний спосіб спілкування двох і більше людей. Цим терміном Барнс позначив особливі соціальні зв'язки, які не вписувалися в існуючий соціологічний понятійний апарат. У сучасному розумінні соціальна мережа – це структура, в основі якої перебувають соціальні зв'язки та спільні інтереси людей. Так, на думку С. Похилька та А. Єременка, «соціальна мережа – це об'єднання великої кількості людей в інтернеті, що мають на меті спілкуватися між собою, розміщувати фото та інформацію, знаходити та слухати музику, залишати коментарі та повідомлення, дивитися відео. На сьогодні уявити своє життя без цього всього неможливо» [2, с. 131].

Н. Семенов вважає, що соціальна мережа – це соціальна структура та «різні соціальні відносини, що утворюються за участю індивідів та організацій, але в сучасному міркуванні це поняття означає онлайн-мережі, які створені у віртуальному світі для дистанційного спілкування і встановлення взаємозв'язків між учасниками мережевої структури» [3].

На погляд Л. Березовської, «соціальні мережі – це інтернет-платформи, які дають змогу людям, що мають схожі інтереси, збиратися, обмінюватися інформацією, світлинами, відео» [1].

На думку Н. Малєєвої, соціальні мережі – це явище, що створило особливі можливості для користувачів, які зацікавлені в нових контактах. Користувачі придбали особливе комунікативне середовище, у якому набагато легше, ніж у реальному житті, знайти друзів за інтересами, колегами тощо [4, с. 22].

За наявними даними, на початок 2025 р. у всьому світі налічувалося 5,35 мільярда інтернет-користувачів, що становило 66,2 % світового населення. Соціальними мережами користувалися 5,04 мільярда осіб, або 63,3 % населення світу [5]. Соціальні мережі стали майданчиками, завдяки яким люди спілкуються між собою, знаходять нових знайомих і підтримують комунікацію з друзями, обмінюються інформацією тощо. Усе те, що нещодавно було невід'ємною частиною реального життя людей, стрімко перемістилося в онлайн.

Однак останніми роками одним із провідних інтернет-трендів стало те, що соціальні мережі є не лише способом для спілкування та розваги, а й джерелом новин та інформації. Ця ситуація характерна не лише для зарубіжних країн, де 53 % громадян вважають соціальні мережі основним джерелом новин та інформації, а й для України, де 76,6 % користувачів отримують новини із соціальних мереж [6]. Відбувається це, незважаючи на те, що більшість громадян попереджені про ризик зіткнутися в соціальних мережах із фейковою інформацією. Однак зручність та швидкість процесу отримання інформації перемагають.

Серед соціальних мереж найпопулярнішою в Україні та Європі є Facebook. Користувачів мережі залучають її різноманітні можливості – створювати власні профілі з текстовою інформацією, фотографіями, спілкуватися з іншими людьми, знаходити друзів за інтересами, надсилати й отримувати особисті повідомлення, створювати групи та ін. Соціальна мережа X (Twitter) приваблює користувачів можливістю публікувати твіти – короткі текстові повідомлення. Соціальна мережа Instagram особливої популярності набула серед молоді, яка надає перевагу не текстовим повідомленням, а обміну фотографіями та відео, які можна редагувати за допомогою спеціальних технологій. В Instagram користувачі обмінюються коментарями й особистими повідомленнями. Ще одна соціальна мережа, серед користувачів якої переважно молодіжна аудиторія, Tik-Tok, яка дає змогу поширювати відеоконтент і вести онлайн-трансляції.

Соціальним мережам, як основному джерелу інформації, віддають перевагу 77,9 % чоловіків і 75,5 % жінок. Щодо віку користувачів, то «понад 92 % респондентів від 18 до 39 років споживають новини в соціальних мережах, так само як і понад 64 % споживачів від 40 до 69 років [6].

Комунікативні практики молоді в соціальних мережах мають свої психологічні особливості. Зокрема, соціальні мережі надають молоді можливість вільно проявляти свої емоції, почуття, думки й погляди. Проаналізувавши наукову літературу із цієї проблеми, Н. Малєєва свідчить про такі психологічні особливості розгортання мережевих комунікативних практик:

- високий рівень вербалізації: нове комунікативне середовище спрощує процес комунікації, завдяки чому користувачі легко входять у контакт один з одним, набагато менше, ніж у реальному житті, звертаючи увагу на такі чинники, як стать, вага, статус, зовнішність;
- анонімність: завдяки можливості не розкривати свою особистість користувачі стають вільнішими у прояві своїх почуттів під час мережевої комунікації;
- поверхнева комунікація: короткі повідомлення в будь-якій кількості, відсутність необхідності швидких відповідей, що дає змогу продумати відповідь;
- сленг, що виник в умовах мережевої культури: користувачі спілкуються так званою мережевою мовою, яка відрізняє їх від інших соціальних груп;
- специфіка прояву емоцій у спілкуванні: у мережі користувачі можуть демонструвати емоції за допомогою символів, наприклад смайликів, стікерів тощо;
- пошук у віртуальному інформаційному просторі викликає ілюзію зайнятості корисною діяльністю [4, с. 4].

Ю. Асєєва виділила такі соціально-психологічні особливості соціальних мереж: «формулювання користувачами власних думок та їхня зміна під впливом інших членів соціальної мережі; різний ступінь впливу соціальної мережі на різних користувачів; наявність непрямого впливу в ланцюжку соціальних контактів; існування «лідерів думок»; наявність порогу чутливості до зміни думки навколишніх; локалізація груп («за інтересами», з близькими думками); урахування чинників «соціальної кореляції»; одночасний вплив зовнішніх чинників (реклама, маркетингові акції, засоби масової інформації тощо); вплив структурних властивостей соціальних мереж на динаміку думок користувачів; виникнення лавиноподібних ефектів; можливість утворення коаліцій; ігрова взаємодія користувачів; інформаційне управління в соціальних мережах» [7, с. 82].

Також комунікативні практики молоді в соціальних мережах мають і соціальні особливості. Так, соціальні мережі приходять на зміну традиційним агентам соціалізації: сім'ї, школі, друзям – і починають відігравати вагомий роль у соціалізації молоді, формуючи її ціннісні орієнтації. Молодь соціалізується в суспільстві під впливом соціальних мереж, однак і в соціальних мережах молоді люди також проходять через процес соціалізації, засвоюючи норми та правила віртуального простору, створені раніше не баченими технічними можливостями. Завдяки їм молоді люди задовольняють свої потреби в спілкуванні та моральній підтримці.

Цей факт дав підставу Д. Заніну вивести поняття «інтернет-потреба». Аналізуючи психологічні особливості комунікативних практик молоді в інтернеті, він зазначив, що, вважаючи інтернет засобом задоволення потреб особистості, є сенс інтернет-потреби молоді аналізувати з погляду теорії А. Маслоу. Так, на думку дослідника, хоча фізіологічні потреби у віртуальному світі задовольнити не можна, проте їх можна компенсувати іншим чином [8, с. 546].

О. Войскунський, Д. Занін та інші вважають, що потреба в соціальній безпеці також задоволена бути не може, водночас безпека процесу діяльності в інтернеті може бути задоволена. Ще одна потреба, яку А. Маслоу називає потребою у соціальній приналежності, реалізується, на думку Д. Заніна, у межах певної інтернет-спільноти. Великий вибір таких спільнот дає змогу користувачам знайти те, що відповідає їхнім інтересам. Також дослідник вважає, що у віртуальному просторі задовольняється потреба в соціальному визнанні (за А. Маслоу), як потреба у визнанні інтернет-спільнотою. Що ж до потреби в самоактуалізації, то її можна задовольнити лише частково [8, с. 547–548]. На підставі зазначених аргументів І. Пацкань робить висновок про те, що віртуальне спілкування дає

можливість задовольнити «три рівні потреб особистості: потребу у безпеці, потребу у приналежності до спільноти, потребу у визнанні співтовариством» [8, с. 548].

Які ж причини такої безпрецедентної популярності соціальних мереж серед молоді? Ю. Асеева вважає, що «найпоширенішими чинниками, які підштовхують молоду особистість у кіберпростір, стають постійні конфлікти між батьками, емоційно-психологічна напруга в сім'ї, брак спілкування з батьками, однолітками і загалом зі значущими особами. Також причинами можуть послужити занижена самооцінка, несформованість навичок міжособистісної комунікації та емоційна нестабільність при безпосередній взаємодії з навколишнім середовищем» [7, с. 84].

Усе це робить соціальні мережі привабливими для молоді настільки, що у них формується залежність. Це підтверджується результатами дослідження, яке було проведено в рамках міжнародного проєкту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді». Так, майже кожен четвертий підліток віком від 10 до 17 років повідомив, «що за останній рік регулярно розумів, що не міг думати ні про що, крім моменту, коли буде можливість знову користуватися соціальними мережами». Найбільше серед цих респондентів було 10-річних хлопчиків – 35,2 % та студентів закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО) – 28,5 %. У 17,6 % респондентів виявили зв'язок між почуттям незадоволення і бажанням проводити більше часу в соціальних мережах. Також серед цих респондентів виявилось 10-річних хлопчиків – 25,6 % та студентів ЗПТО – 18,9 %. З'ясувалося, що рівень незадоволення зменшувався паралельно з процесом дорослішання молоді. 15,1 % опитаних повідомили про те, що їхнє самопочуття погіршується через неможливість користуватися соціальними мережами [9].

36,3 %, що становить більше третини опитаних, зазнали невдачі у своїх спробах скоротити час, який вони проводили в соціальних мережах. Про це повідомили 42,1 % дівчаток та 30,4 % хлопчиків. 18,2 % підлітків заради перебування в соціальних мережах нехтували своїми іншими справами (хобі, спорт). 16,8 % респондентів через соціальні мережі мали регулярні сварки. 11,7 % хлопців та 9,5 % дівчат зізналися в тому, що говорили батькам і друзям неправду про час, який вони проводили в соціальних мережах. 32,8 % хлопців та 39,9 % дівчат повідомили, що користуються соціальними мережами через бажання позбутися негативних відчуттів. Дослідження показало, що з підвищенням віку спостерігається тенденція збільшення рівня використання соціальних мереж із метою позбавитися негативних відчуттів. 13,5 % підлітків мають досвід конфліктів із батьками, братами чи сестрами через використання соціальних мереж. Серед учнів та студентів навчальних закладів різних типів найчастіше повідомляли про серйозні конфлікти з близькими студенти ЗПТО (15,8 %) [9].

Як і будь-який соціально-психологічний феномен, соціальні мережі мають як позитивну, і негативну сторону. Проте слід погодитися з Ю. Асеевою, яка вважає, що «однозначно визначитись з позитивними та негативними впливами соціальних мереж на особистість не є можливим» [7, с. 81].

Т. Карабін проаналізував позитивні характеристики спілкування в соціальних мережах та виділив серед них такі: «можливість примірювання на себе вигаданої індивідуальності й можливість сховати за нею власне «Я»; розмитість комунікативних бар'єрів, що дозволяє вільно висловлювати власні думки й бути відвертим; можливість легко звільнитись від негативних емоційних станів за допомогою вербальної агресії; можливість отримати задоволення та схвалення певних аспектів власної діяльності або особистості, які в реальному житті задовольнити неможливо» [7, с. 49].

Але, не заперечуючи позитивного впливу соціальних мереж на розвиток сучасної молоді, що проявляється в скороченні дистанції до близьких і друзів, отриманні від них підтримки, коли вона необхідна, розширенні можливостей для творчості та ін., слід враховувати й негативні сторони цього явища. Так, учені систематизували всі ризики, з якими можуть зіткнутися молоді люди, користуючись соціальними мережами. А саме: із ризиками взаємозв'язку, переконання, постійності, експлуатації, обману, віктимізації, звикання, ізоляції, імпульсу. Це означає, що молодим людям загрожує те, що їхня персональна інформація може опинитися в розпорядженні інших; особиста діяльність може зазнати впливу онлайнового досвіду; їх публікації, що розміщені в інтернеті, залишаються там назавжди; персональна інформація може бути використана з метою їхньої експлуатації; можуть бути обдурені дезінформацією; персональна інформація може бути використана проти її власника; може виникнути залежна поведінка; взаємодія в інтернеті може призвести до зменшення спілкування та соціалізації у реальному житті; в інтернеті легше сказати те, що в реальному житті важко, а це може стати чинником конфлікту [9].

Про проблеми з психологічним самопочуттям та самооцінкою, які виникають під впливом соціальних мереж, пишуть О. Гречановська, О. Мегем, Л. Потапук: «Постійне перебування в соціальних мережах стає причиною проблем з психологічним самопочуттям та самооцінкою. Порівняння себе з іншими, страх пропустити важливі речі, стрес, викликаний поширенням та коментуванням – все це негативно впливає на самопочуття молодих людей. Багато хто відчуває потребу бути постійно підключеним до інтернету та оціненим іншими, що спричиняє залежність від соціальних мереж» [10, с. 60].

Також негативний вплив соціальних мереж на молодь, зокрема на її психічне здоров'я, підтверджується Звітом федерального уряду США, основний представник якого з питань охорони громадського

здоров'я Вівек Мерті вказав на те, що соціальні мережі здатні шкодити емоційному благополуччю дітей, унаслідок чого суспільству загрожує національна криза психічного здоров'я. На його думку, «постійне використання соціальних мереж може спричинити і закріпити проблеми зі сприйняттям тіла, вплинути на харчову поведінку і якість сну, а також призвести до соціальних порівнянь і низької самооцінки, особливо серед дівчат-підлітків. У дітей з'являються симптоми депресії, тривоги, страху» [11].

Вихід експерт бачить у перегляді стандартів безпеки у бік їхнього посилення з метою ускладнення доступу молоді до небажаного для неї контенту. Зокрема, пропонується, щоб на технологічні компанії було покладено особливу відповідальність за забезпечення вікових обмежень на доступ до соціальних мереж та аналіз даних про їх вплив на дітей і молодь [11].

Дані Звіту федерального уряду США підтверджуються результатами дослідження впливу соціальних мереж на психіку людини, проведеного вченими університету Глазго (Шотландія), згідно з яким п'ять годин на добу, проведені в соціальних мережах, можуть негативно вплинути на здоров'я людини. Людина може відчувати безсоння, депресію та проблеми з пам'яттю [12]. Учені університету Суонсі (Уельс) виявили зв'язок між користуванням Facebook та ступенем задоволення власним життям. Чим більше людина протягом дня проводить часу у Facebook, тим менше вона задоволена своїм життям. Однією з причин цього є те, що користувачі Facebook, хвалячись своїми досягненнями, часто приховують зусилля, завдяки яким вони досягли успіхів. Тож у стороннього спостерігача за чужими успіхами виникає відчуття власного безсилля, невдачі, невпевненості в собі, що може спричинити депресію.

У контексті викладеного особливо цікавими є результати опитування американської молоді, проведеного компанією Harris Poll, опубліковані у виданні The New York Times. Було опитано 1 006 дорослих представників так званого покоління Z віком від 18 до 27 років про те, що вони думають про вплив соціальних мереж і смартфонів на них та як ставляться до можливих реформ у боротьбі із залежністю. З'ясувалося, що майже половина опитаних зумерів хотіла б, щоб деякі соціальні мережі, зокрема TikTok (47 % опитаних) та X (50 % опитаних), та інтернет взагалі не були винайдені [13].

Згідно з дослідженням майже половина опитаних (49 %) задоволена своїм рівнем залучення до соціальних мереж, 32 % хотіли б бути менше залученими, 13 % – більше. 8 із 10 респондентів намагалися щось зробити, щоб обмежити себе у використанні соцмереж. 9 з 10 опитаних асоціюють соцмережі з розвагою, а також 9 із 10 асоціюють їх зі словом «зв'язок». Для 57 % опитаних соцмережі асоціюються з ізоляцією. Для 82 % опитаних соціальні мережі асоціюються зі словом «залежність». На запитання про причини того, чому молоді люди користуються соціальними мережами, дві третини з них відповіли – щоб витрати час [13].

Згідно зі згаданим Звітом федерального уряду США близько половини опитаних вважають, що соціальні мережі впливають на їхнє життя дуже позитивно (18 %) чи радше позитивно (34 %) [14].

Дослідники справедливо вказують на те, що для зниження психологічного впливу соціальних мереж на користувачів, останні повинні володіти відповідними знаннями та вміннями. Це є «важливим фактором для забезпечення позитивного психологічного стану та гармонійних взаємин з іншими користувачами в онлайн-середовищі» [10, с. 61].

Отже, на основі аналізу наукової літератури, присвяченої впливу соціальних мереж на людину, уточнено такі рекомендації для зниження негативного впливу соціальних мереж на психіку молоді:

- Визначити, коли та де можна обмежити користування соціальними мережами. Чи доцільно, наприклад, «занурюватися» у віртуальний світ під час сімейних заходів, зустрічей із друзями та робочого процесу? Також слід дослухатися рекомендацій лікарів про шкоду використання гаджетів перед сном [12].

- Ввести у свій режим життя дні, вільні від соціальних мереж. На думку експертів, п'ять днів без соцмереж допоможуть знизити рівень стресу та підвищити рівень задоволення власним життям [12].

- У віртуальному світі соцмереж корисніше бути активним, ніж пасивним користувачем. За даними вчених, корисніше публікувати пости та спілкуватися, ніж обмежуватися переглядом постів інших [12]. Також більше уваги слід приділяти спілкуванню зі знайомими насправді людьми.

- Аналізувати свою потребу у використанні соціальних мереж. Чи не є це способом уникнення неприємних моментів у реальному житті?

- Поліпшити психоемоційний стан можливо, відмовившись від небажаних контактів та нецікавої, негативної інформації.

Висновки. Соціальні мережі стали не тільки агентом соціалізації сучасної молоді, але й каталізатором виникнення нових форм її комунікативних практик. Психологічні особливості комунікативних практик молоді в соціальних мережах полягають у тому, що молодь отримала можливість вільно проявляти свої емоції, почуття, думки й погляди, які в реальному житті проявляти не завжди легко.

Соціальні мережі створювалися для того, щоб люди отримали додаткову, технічно вдосконалену можливість спілкуватися. У соціальних мережах молоді люди із задоволенням навчаються, працюють, відпочивають, творять. І немає нічого дивного в тому, що нові способи взаємодії у віртуальному

просторі особливо подобаються молоді, найбільш сприйнятливий до соціокультурних інновацій, що впливають на формування особистості молодої людини.

Література:

1. Березовська Л. Вплив соціальних мереж на психологічне благополуччя особистості. *Вісник Національного університету оборони України*. 2020. № 55 (2). С. 28–36. DOI: 10.33099/2617-6858-2020-55-2-28-36.
2. Покотило Л. Ю. Виноградова В. Є. Фактори формування культу успіху у молоді в епоху інформації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Психологія*. 2020. Том 31 (70). № 4. С. 133–138.
3. Семенов Н. Все про соцмережі. Вплив на людину. 2020. Вебсайт. URL: <http://www.seonews.ru/columns/vse-o-sotsialnyih-setyah-i-vliyanie-na-cheloveka-problemasotsialnyih-setey/>.
4. Малєєва Н. С. Комунікативні інтернет-практики залежної від соціальних мереж молоді : дис. ... канд. псих. наук: 19.00.05. Соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Київ, 2017. 184 с.
5. Як повномасштабна війна відобразилася на кількості інтернет-користувачів в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/04/15/infografika/suspilstvo/yak-povnomasshtabna-vijna-vidobrazylasya-kilkosti-internet-korystuvachiv-ukrayini>.
6. Медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. URL: https://www.oporua.org/polit_ad/mediaspozhyvannia-ukrayintsiv-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori-24068.
7. Асєєва Ю. О. Психологічні засади кіберадикції в підлітковому та юнацькому віці : дис... д-ра псих. наук: 19.00.07. Педагогічна та вікова психологія. Одеса, 2021. 532 с.
8. Пацкань І. В. Психологічні особливості віртуального спілкування. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 23. С. 542–552.
9. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді: за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» : моногр. / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар та ін. ; наук. ред. О. М. Балакірева ; ЮНІСЕФ, ГО «Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». Київ : Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. 127 с.
10. Гречановська О. В., Мегем О. М., Потапук Л. М. Вплив соціальних мереж на психологічний стан та самооцінку української молоді. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Психологія*. 2023. Том 34 (73). № 4. С. 60–66.
11. Негативний вплив соціальних мереж на психічне здоров'я молоді: результати дослідження. URL: <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/negativnyi-vplyv-socialnih-merezh-na-psihiчне-zdorov'ya-molodi-rezultati-doslidzhennya>.
12. Шубіна Г. Негативний вплив соціальних мереж на психіку: результати дослідження. URL: <https://hubz.ua/zdorove-zhyttya/psychologiya/yak-zmenschty-negativnyj-vplyv-sotsmerezh-na-psyhiku/>.
13. Семенюк Ю. Як зумери ставляться до інтернету та соціальних мереж: неочікувані результати опитування. URL: https://24tv.ua/trends24/yak-zumeri-stavlyatsya-do-sotsmerezh-opituvannya_n2645746.
14. Баловсяк Н. Лікарі активізували дискусії про шкоду соціальних мереж для підлітків. URL: <https://netfreedom.org.ua/article/likari-aktivizovali-diskusiyi-pro-shkodu-socialnih-merezh-dlya-pidlitkiv>.

References:

1. Berzovska, L. (2020). Vplyv sotsialnykh merezh na psykholohichne blahopoluchchia osobystosti [The impact of social networks on the psychological well-being of an individual]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 55(2), 28–36. DOI: 10.33099/2617-6858-2020-55-2-28-36 [in Ukrainian].
2. Pokotylo, L.Yu. Vynohradova, V.Ye. (2020). Faktory formuvannia kultu uspihku u molodi v epokhu informatsii [Factors shaping the cult of success among youth in the information age]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Psykholohiia*, 31 (70), 4, 133–138 [in Ukrainian].
3. Semenov, N. (2020). Vse pro sotsmerezhi. Vplyv na liudynu [All about social networks. Impact on humans]. veb-sait. Retrieved from: <http://www.seonews.ru/columns/vse-o-sotsialnyih-setyah-i-vliyanie-na-cheloveka-problemasotsialnyih-setey/> [in Ukrainian].
4. Malieieva, N.S. (2017). Komunikativni Internet-praktyky zaleznoi vid sotsialnykh merezh molodi. [Communicative Internet practices of youth addicted to social networks]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 184 p. [in Ukrainian].
5. Yak povnomasshtabna viina vidobrazylasya na kilkosti internet-korystuvachiv v Ukraini [How a full-scale war affected the number of Internet users in Ukraine]. Retrieved from: <https://www.slovoidilo.ua/2024/04/15/infografika/suspilstvo/yak-povnomasshtabna-vijna-vidobrazylasya-kilkosti-internet-korystuvachiv-ukrayini> [in Ukrainian].
6. Mediaspozhyvannia ukraintsiv v umovakh povnomasshtabnoi viiny. Opytuvannia OPORY [Media consumption of Ukrainians in conditions of full-scale war. OPORA survey]. Retrieved from: https://www.oporua.org/polit_ad/mediaspozhyvannia-ukrayintsiv-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori-24068 [in Ukrainian].
7. Asieieva, Yu. O (2021). Psykholohichni zasady kiberadyktsii v pidlitkovomu ta yunatskomu vitsi [Psychological foundations of cyberaddiction in adolescence and young adulthood]. *Doctor's thesis*. Odessa, 532 p. [in Ukrainian].
8. Patskan, I. V. (2014). Psykholohichni osoblyvosti virtualnoho spilkuvannia [Psychological features of virtual communication]. *Zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuksa NAPN Ukrainy. Problemy suchasnoi psykholohii*, 23, 542–552 [in Ukrainian].
9. Balakirieva, O. M, Bondar, T.V., et al. (2019). Sotsialna obumovlenist ta pokaznyky zdorovia pidlitkiv ta molodi: za rezultatamy sotsiolohichnoho doslidzhennia v mezhakh mizhnarodnoho proektu “Zdorovia ta povedinkovi oriientatsii uchnivskoi molodi”: monohrafiia [Social conditioning and health indicators of adolescents and youth: according to the results of a sociological study within the framework of the international project “Health and behavioral orientations of student youth” : A Monograph]. Nauk. red. O. M. Balakirieva ; YuNISEF, HO “Ukr. in-t sots. doslidzh. im. O. Yaremenka”. Kyiv : Polihrafichnyi tsentr “Foliant”, 127 p. [in Ukrainian].
10. Hrechanovska, O. V., Mehem, O. M., Potapiuk, L. M. (2023). Vplyv sotsialnykh merezh na psykholohichni stan ta samoostinku ukrainskoi molodi [The impact of social networks on the psychological state and self-esteem of Ukrainian youth]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Psykholohiia*. 2023, 34 (73), 4, 60–66 [in Ukrainian].

11. Nehativnyi vplyv sotsialnykh merezh na psykhične zdorovia molodi: rezultaty doslidzhennia [Negative impact of social networks on the mental health of young people: research results]. Retrieved from: <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/negativniy-vplyv-socialnih-merezh-na-psihične-zdorov-ya-molodi-rezultati-doslidzhennia> [in Ukrainian].
12. Shubina, H. Nehativnyi vplyv sotsialnykh merezh na psykhičnu: rezultaty doslidzhennia [Negative impact of social networks on the psyche: research results]. Retrieved from: <https://hubz.ua/zdorove-zhyttia/psychologiya/yak-zmenshyty-negativnyj-vplyv-sotsmerezh-na-psyhiku/> [in Ukrainian].
13. Semeniuk, Yu. Yak zumeri stavliatsia do internetu ta sotsialnykh merezh: neochikuvani rezultaty opytuvannia [How Zoomers feel about the Internet and social networks: unexpected survey results]. Retrieved from: https://24tv.ua/trends24/yak-zumeri-stavlyatsya-do-sotsmerezh-opituvannya_n2645746 [in Ukrainian].
14. Balovsiak, N. Likari aktyvizuvaly dyskusii pro shkodу sotsialnykh merezh dlia pidlitkiv [Doctors have intensified discussions about the dangers of social media for teenagers]. Retrieved from: <https://netfreedom.org.ua/article/likari-aktivizovali-diskusiyi-pro-shkodу-socialnih-merezh-dlya-pidlitkiv> [in Ukrainian].

Статтю прийнято до публікації 26.05.2025 р.